

INTERNO FUNKCIONISANJE I INTEGRITET POLITIČKIH PARTIJA: ZAKONI I PRAKSA

Analiza o internom funkcionisanju i integritetu političkih partija.

Sarajevo, 2022.

SADRŽAJ

UVODNA RAZMATRANJA	4
PRAVNO REGULISANJE POLITIČKIH PARTIJA U BIH	5
FINANSIRANJE POLITIČKIH PARTIJA	7
KOMPARATIVNA PRAKSA REGULISANJA UNUTARSTANAČKE DEMOKRATIJE	8
UNUTAR STRANAČKA DEMOKRATIJA I INTEGRITET U BIH – PRAKSA	10
METODOLOŠKI PRISTUP	10
INKLUZIVNOST	11
CENTRALIZACIJA	12
INSTITUCIONALIZACIJA	13
ETIČKI KODEKSI I DISCIPLINSKI POSTUPCI	13
FINANSIRANJE POLITIČKIH PARTIJA - PRAKSA	14
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	15
ANEKS I.	16



Ova publikacija proizvod je rada Transparency International u Bosni i Hercegovini zahvaljujući podršci Švedske.

*Stavovi i preporuke iznesene u ovoj publikaciji su isključivo stavovi autora i **ne odražavaju nužno stavove i mišljenja Švedske.***

Uvodna razmatranja

Značaj političkih partija u savremenim predstavničkim demokratijama gotovo da je nemoguće preneglasiti. Sa jedne strane partije se shvataju kao ključni posrednik između društva i vlade,¹ dok istovremeno kroz njihovo djelovanje se ostvaraju ljudska prava i slobode građana. Evropski sud za ljudska prava konstatuje: „U prirodi je uloge koju političke partije igraju, kao jedine organizacije koje mogu doći u poziciju vlasti, da imaju kapacitet da utiču na ukupno uređenje u svojim zemljama. Prijedlozima ukupnog modela društvenog uređenja biračkom tijelu i kapacitetima da takve prijedloge primjene kada dođu na vlast, političke partije se razlikuju od svih drugih organizacija koje djeluju u političkoj areni.“² Značaj političkih partija se može sagledavati iz različitih aspekata, počevši od ostvarivanja ljudskih prava, ukupnog funkcionisanja političkog sistema, pa do političke odgovornosti. Bez obzira iz kojeg aspekta se pristupa razmatranju političkih partija, pitanje pravnog regulisanja odnosno statusa i funkcionisanja političkih partija ima važnu ulogu.

U svakom slučaju pravno regulisanje djelovanja političkih partija izrazito je kompleksno pitanje. Sa jedne strane partije moraju biti zaštićene od neprimjerenog uplitanja u njihov rad, u cilju ostvarivanja prava pojedinaca na slobodu udruživanja, dok sa druge strane jedinstvena i suštinski značajna uloga političkih partija u demokratskom političkom procesu, zahtjeva odgovarajući stepen regulacije kako bi se osiguralo funkcionisanje demokratskog procesa. Iznažavanje pravog balansa između ova dva zahtjeva svakako zahtjeva uvažavanje društvenog konteksta i političke kulture. Komparativni uvid u stanje regulisanja političkih partija u zemljama članicama Organizacije za Evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE) i Savjeta Evrope (CoE) ukazuje na različite prakse u tom smislu. Počevši od zemalja koje nemaju specifično zakonodavstvo kojim se reguliše djelovanje političkih partija (regulisano generalnim zakonodavstvom kojim se generalno uređuje rad udruženja, pa do zemalja kojim se rad političkih partija reguliše sa više različitih pravnih akata uključujući i one najviše kao što je ustav (izborni zakon, zakon o političkim partijama, finansiranju stranaka itd.).³

U tom smislu posebno je zanimljivo pitanje regulisanja internih procesa unutar političkih partija, u smislu regulisanja izbora rukovodstva, nominovanja kandidatskih lista na izborima, kreiranje programa i platformi, što bi se jednom rječju moglo opisati kao unutarstranačka ili interna demokratija. Kao i u pogledu generalnog zakonskog regulisanja političkih partija, i u pogledu regulisanja interne demokratije ne postoji saglasnost ni u literaturi niti u praksi različitih zemalja. Na jednom polu je stanovište da je pitanje interne demokratije izrazito važno i kao takvo potrebno urediti državnom intervencijom odnosno zakonom, dok na drugom da je pitanje unutrašnje demokratije kao takvo, pitanje koje spada u domen slobode udruživanja i da je političkim partijama potrebno prepustiti način na koji će organizovati unutrašnje procese bez vanjskog miješanja.

Nesumnjivo da pitanja zakonskog regulisanja djelovanja političkih partija i posebice unutrašnjih procesa odnosno interne demokratije ima važne implikacije za integritet političkih partija. Uz ranije istaknutu važnost

¹ Sartori, G. (1976) *Parties and Party Systems: A Framework for Analysis*, vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press.

² Refah Partisi (The Welfare Party) and Others v. Turkey (40/1993/435/514) (European Court of Human Rights, February 13, 2003), paras. 87-89

³ Guidelines on Political Party Regulation, Adopted by the Venice Commission at its 84th Plenary session, Venice 15-16 October 2010

političkih partija za funkcionisanje demokratskog poretka, treba isto tako biti svjestan da građani u BiH političke partije percipiraju kao najkorumpiranije društvene institucije.⁴ Takođe, treba imati na umu činjenicu da je pitanje regulisanja političkih partija i njihove unutrašnje demokratije, ostalo van domašaja robusnih napora na građenju države i institucija u postkonfliktnom periodu predvođenih međunarodnom zajednicom.

Uvažavajući različita viđenja i poglede na regulisanje političkih partija i unutarstranačke demokratije, a polazeći od stanovišta da su ova pitanja suštinski važna za jačanje integriteta političkih partija, posebno ako integritet razumijemo kao ostvarivanje svrhe postojanja samih političkih partija, ova studija nastoji osvijetliti zakonski okvir kojim se reguliše rad političkih partija i istražiti praksu političkih partija u smislu unutrašnje demokratije u nastojanju da ukaže na potrebe za unaprijeđenjem zakonskog okvira i praksi.

Ništa manje važno pitanje za funkcionisanje političkih partija ali i osiguravanje integriteta njihovog djelovanja nije ni pitanje njihovog finansiranja. Sa jedne strane osiguravanje adekvatnog finansiranja predstavlja i preduslov njihovog rada, ali ujedno i potencijalnu žarišnu tačku velikih rizika od pojave različitih obika političke korupcije.

Pravno regulisanje političkih partija u BiH

U Bosni i Hercegovini postupak registracije i djelovanja političkih partija definisan je na tri različita nivoa, te je u Federaciji BiH na snazi Zakon o političkim organizacijama iz 1991. godine („Službeni list SR BiH”, broj 27/91), u Republici Srpskoj na snazi je Zakon o političkim organizacijama iz 1996. godine („Službeni glasnik RS”, broj 15/96), dok Brčko Distrikt primjenjuje Zakon o političkim organizacijama iz 2002. godine. („Službeni glasnik BD” broj 12/02) uz naknadne dvije izmjene kroz zakone o izmjenama i dopunama zakona o političkim organizacijama BD („Službeni glasnik BD broj 19/07 i 02/08).

U suštini radi se o zakonskim rješenjima koja datiraju još iz doba Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, a koja su u svojim različitim inkarnacijama pretrpila neznatne modifikacije (Detaljan uporedni prikaz zakona dat je u aneksu ovog dokumenta). U tom smislu se navedena tri zakonska rješenja neznatno razlikuju. Po svojoj strukturi ovi zakoni pored opštih odredbi, sadrže poglavlja koja se odnose na osnivanje političkih organizacija, zatim proces registracije, prestanak rada, finansiranje, nadzor nad zakonitošću rada, kaznene odredbe i prelazne i završne odredbe.

Navedeni zakoni kako im sami nazivi govore koriste termin politička organizacija, dakle ne koriste termin politička stranka ili partija. U uvodnim odredbama zakoni propisuju da se ovim zakonima uređuju način ostvarivanja slobode političkog djelovanja i uslovi i postupak osnivanja, registracije i prestanka rada političkih organizacija. Sama definicija političkih organizacija u zakonima čini se kao tautološka – „Političkim organizacijama se, u smislu ovog zakona, smatraju organizacije koje građani slobodno osnivaju i u koje se dobrovoljno udružuju radi ispoljavanja političkih aktivnosti i ostvarivanja političkih ciljeva.” Dakle ova definicija bi mogla obuhvatati i udruženja građanja. Premda postoje zemlje koje istim propisom regulišu i rad

⁴ Vidi: Global Corruption Barometer, Transparency International

udruženja građana i političkih partija, Venecijanska komisija zaključuje da je ipak potrebno praviti distinkciju između ovih kategorija posebno imajući u vidu specifičnu ulogu koju političke partije igraju u demokratskim društvima. Sva nepreciznost pomenute definicije iz sva tri zakonska rješenja još više dolazi do izražaja uporedimo li je sa definicijom koju koristi Venecijanska komisija, koja političke partije definiše kao „slobodna udruženja pojedinaca, s ciljem učešća u upravljanju javnim poslovima, uključujući prezentovanja kandidata na slobodnim i demokratskim izborima.”⁵

Poglavlje II zakona propisuje osnivanje političkih partija. Najmarkantnija razlika između zakona u ovom segmentu odnosi se na razliku u broju građana koji mogu osnovati političku organizaciju. Tako prema Zakonu u Republici Srpskoj političku partiju može osnovati 500 punoljetnih osoba, u BD BiH 300, dok u Federaciji BiH političku partiju može osnovati 50 punoljetnih građana. Nije jasno šta je opredjeljivalo zakonodavce da se opredijele za ovakva, različita rješenja. Pored potrebnih potpisa, zakoni propisuju kao neophodne statut, program, odluka o osnivanju i održavanje osnivačke skupštine.

Postupak registracije političkih organizacija utvrđen je poglavljem III zakona. na način da se registracija vrši u sudu prema sjedištu političke organizacije. Sud takodje vodi registar političkih organizacija. Imajući u vidu činjenicu da u F BiH postoji 27 opštinskih sudova, u RS 19 osnovnih, i u BD osnovni sud, ovakvo rješenje u praksi znači da je vrlo teško utvrditi stvarni broj političkih partija. Centralna izborna komisija u tom smislu ima podatke o partijama koje učestvuju na izborima.

Poglavljem IV propisan je prestanak rada političkih organizacija. Kao razlozi za prestanak rada navode se odluka organa stranke, smanjivanje broja članova ispod 50, zabrana rada i ako politička partija ne obavlja djelatnost u periodu dužem od jedne godine. U praksi se kao najčešći razlog prestanka rada odnosi na posljednji osnov, ne obavljanje djelatnosti u periodu dužem od godinu dana i to na prijedlog Centralne izborne komisije. Centralna izborna komisija je u periodu od jula 2009. godine do decembra 2018. godine nadležnim sudovima u Bosni i Hercegovinu uputila prijedloge za brisanje 202 političke stranke zbog sumnje da ne obavljaju svoju djelatnost i da duži period ne izvršavaju svoje obaveze. Nadležni sudovi su u periodu od 2009. godine do marta 2022. godine iz registara izbrisali ukupno 179 političkih partija.⁶

Poglavlje V koje se odnosi na finansiranje političkih partija, je zapravo materija koja je regulisana Zakonom o finansiranju političkih partija i Izbornim zakonom u djelu finansiranja izbornih kampanja⁷. U tom smislu jedino Zakon BD daje upućujuće odredbe u pravcu primjene Zakona o finansiranju političkih partija, dok entitetski zakoni koriste formulaciju da „nadzor nad finansijskim poslovanjem političke organizacije vrši služba za kontrolu finansijskog poslovanja pravnih lica”, ostavljajući nejasno o kojoj se službi zapravo radi.

⁵ Ibid

⁶ Informacija o izbrisanim strankama iz sudskog registra; Centralna izborna komisija [https://www.izbori.ba/Documents/2021/R/Informacija o izbrisanim strankama iz sudskog registra do marta 2021 godine.pdf](https://www.izbori.ba/Documents/2021/R/Informacija%20o%20brisanim%20strankama%20iz%20sudskog%20registra%20do%20marta%202021%20godine.pdf)

⁷ Izborni zakon BiH („Službeni glasnik BiH”, br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05,11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16) i Zakona o finansiranju političkih stranaka („Službeni glasnik BiH,” br. 95/12 i 41/16)

U poglavlju VI zakoni obrađuju nadzor nad zakonitošću rada političkih partija na način da daju široku formulaciju da nadzor nad zakonitošću rada političkih organizacija vrše organi uprave u okviru nadležnosti utvrđene zakonom, uz dodatno preciziranje u Zakonu BD koji navodi da su to organi BiH i BD. Ovakvo regulisanje ostavlja pitanje nadzora nad zakonitošću rada političkih partija otvorenim osim u djelu gdje je propisana nadležnost Centralne izborne komisije, Izbornim i Zakonom o finansiranju političkih partija.

Kaznene odredbe regulisane poglavljem VII, u praksi su u najvećoj mjeri neprimjenjive, ne samo što su u entitetskim zakonima propisane u dinarima, već se postavlja pitanje ko bi trebao da inicira postupke u kojim se izriču kazne. Kazne su propisane za prekršaje odredbi koji propisuju registraciju odnosno prijavljivanje izmjena odgovorajućih akata ili činjenica vezanih za rad političke organizacije, ali i u slučaju da ne omogući uvid u delatnost kojom politička organizacija ostvaruje svoje ciljeve i uvid u sticanje i korištenje sredstava kojima politička organizacija raspolaže. Postavlja se pitanje kome i u kojem postupku bi politička partija trebala da omogućava uvid u "...djelatnost..kojom ostvaruje svoje ciljeve..".

Iz svega navedenog nesumnjivo je da su postojeća zakonska rješenja u potpunosti prevaziđena i da zahtjevaju drugačiji, inoviran pristup regulisanju političkih partija, za šta je krunski dokaz da gotovo polovina odredbi ovih zakona nije primjenjiva ili se u praksi ne primjenjuje. Ovo svakako ne čudi obzirom da postojeća rješenja datiraju iz perioda Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, odnosno prije više od tri decenije iz perioda drugačijeg društvenog i državnog uređenja.

Finansiranje političkih partija

Finansiranje političkih stranaka regulisano je Zakonom o finansiranju političkih stranaka BiH, te dijelom Izbornim zakonom BiH, u segmentu finansiranja izbornih kampanja. Stranke imaju obavezu podnošenja godišnjih finansijskih izvještaja Centralnoj izbornoj komisiji, kao i predizbornih i postizbornih finansijskih izvještaja. Centralna izborna komisija je zadužena za objavljivanje finansijskih izvještaja političkih stranaka, koji sadrže podatke o iznosima, izvorima finansiranja i generalni presjek troškova, kao i obaveze političkih stranaka prema dobavljačima. Zakon propisuje obavezu i samim političkim strankama da na svojim web stranicama objavljuju ključne informacije o finansiranju, međutim istraživanje je pokazalo da ovu obavezu ne ispunjava veliki broj stranaka, a što je posljedica i činjenice da nisu propisane posebne sankcije za neobjavljivanje. Stranke se uglavnom nahode time da CIK svakako objavljuje izvještaje na svojoj web stranici.

Pored toga, druge manjkavosti Zakona o finansiranju političkih stranaka i Izbornog zakona, dodatno sprečavaju potpunu transparentnost i nadzor nad njihovim finansiranjem. Aktuelni Zakon ne adresira razliku između troškova kampanje i redovnih, operativnih troškova političkih stranaka u toku kampanje, što onemogućava nezavisnu verifikaciju nivoa troškova kampanje. Njime se ne definišu nadležnosti CIK-a u pogledu revizije troškova stranaka, niti se promovise korištenje jedinstvenih bankovnih računa za transakcije političkih partija, što su dva najvažnija kriterijuma za uspostavljanje efikasne kontrole nad finansiranjem stranaka. Takođe, ne stimuliše upotrebu bankovnih računa za sve prihode i rashode političkih partija, i

dopušta mogućnost upotrebe nekoliko bankovnih računa, što za posljedicu ima korištenje gotovog novca i otežava finansijsku kontrolu.⁸

Zakonom je propisana obaveza izvještavanja o koristi ostvarenoj od aktivnosti subjekata koji su na bilo koji način povezani s političkom strankom ili su pod njenom kontrolom, ali nije regulisano šta se smatra povezanim licima, te na koji način će se osigurati provedba ove odredbe i vršiti kontrola da li su u prijavljene sve koristi ostvarene od povezanih lica.

Komparativna praksa regulisanja unutarstanačke demokratije

Zakonski okvir u BiH ne regulišu pitanja unutar stranačke demokratije. Kako je već bilo riječi u uvodnom dijelu praksa regulisanja ovih aspekata djelovanja političkih partija uveliko se razlikuje od zemlje do zemlje u zemljama članicama Organizacije za Evropsku bezbjednost i saradnju i Savjeta Evrope. Posebni međunarodni standardi vezani za unutarstranačku demokratiju i regulisanje internih procesa u političkim partijama dakako ne postoje, ali su upravo Organizacija za Evropsku bezbjednost i saradnju i Savjet Evrope odnosno Venecijanske komisije preduzimale napore na kodifikaciji principa djelovanja političkih partija i njihovog tumačenja.⁹

Pitanje regulisanja internih procesa odnosno unutrašnje demokratije u političkim partijama zapravo je utemeljeno u shvatanju demokratskog procesa i uloge političkih partija u istom, odnosno u političkoj kulturi i kontekstu svake od zemalja. U tom smislu se mogu identifikovati dva suprotna pola. Liberalni ili tzv. model slobodnog izbornog tržišta, akcenat stavlja na važnost autonomije političkih partija te u tom smislu slobodu njihovog unutrašnjeg organizovanja i djelovanja u smislu načina izbora rukovodstava i kandidatskih lista. Drugi egalitarno-demokratski model, naglašava važnost jednakosti, demokratije, participacije i slobodnog takmičenja, te potrebu da se pitanja unutrašnjeg funkcionisanja političkih partija urede i državnom intervencijom, obzirom da političke partije imaju važnu javnu funkciju. Naravno riječ je o idealno tipskim modelima, te se u praksi najveći broj zemalja nalazi negdje između ovih suprotstavljenih polova u smislu regulisanja unutrašnjih procesa u političkim partijama.¹⁰

⁸ <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2021/05/TIBIH-Monitoring-Izborne-Kampanje-2020-WEB-FIN.pdf>

⁹ Guidelines on Political Party Regulation, Adopted by the Venice Commission at its 84th Plenary session, Venice 15-16 October 2010

¹⁰ EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION) and OSCE OFFICE FOR DEMOCRATIC INSTITUTIONS AND HUMAN RIGHTS (OSCE/ODIHR): GUIDELINES ON POLITICAL PARTY REGULATION 2ND EDITION Approved by the Council of Democratic Elections at its 69th online meeting (7 October 2020) and Adopted by the Venice Commission at its 125th online Plenary Session (11-12 December 2020) on the basis of comments by OSCE/ODIHR Core Group of Experts on Political Parties Mr Josep Maria CASTELLA ANDREU (Member, Spain) Mr Pieter van DIJK (Expert, Former Member, the Netherlands) Mr Nicolae ESANU (Substitute Member, Republic of Moldova) Mr Ben VERMEULEN (Member, the Netherlands)

Ipak čini se da se i u literaturi ali i u praksi zemalja, klatno sve više kreće prema ovom drugom egalitarno-demokratskom modelu odnosno potrebi regulisanja unutrašnjih procesa u političkim partijama putem državne intervencije. Ova pitanja nisu ostala ni van domašaja prakse Evropskog suda za ljudska prava. U slučaju Yabloko, u svojoj odluci sud navodi, da ne može osporiti nadležnost države da nametne zakonske zahtjeve u pogledu interne organizacije i načina izbora kandidata za izbore, u interesu demokratskog upravljanja. Sa druge strane, sud ukazuje da državna regulacije ne bi trebala da se upliće u rad političkih partija osim ukoliko to nije nužno. Iz ovog proizilazi da sud nalazi prihvatljivom državnu regulaciju u mjeri u kojoj je nužna.¹¹

Zanimljiv je primjer Njemačke koja u Osnovnom zakonu, odnosno Ustavu propisuje da interna organizacija političkih partija mora biti usklađena sa demokratskim principima.¹² Njemačka dakako nije usamljen primjer, sličan način regulisanja u ustavima imaju Španija i Portugal. Jedan broj zemalja iako ne propisuje ustavnim odredbama ova pitanja, reguliše ih putem zakonskih odredbi. Takodje, postoje zemlje u kojim postoje pred izbori za stranačke kandidate regulisani na različite načine, bilo zakonom ili internim pravilima političkih partija.¹³

Činjenicu da su recimo Njemačka, Portugal i Španija pitanja regulisanja političkih partija uvrstila u ustavnu materiju svakako treba tražiti pored ostalog i u činjenici da su ova društva imala blisko istorijsko iskustvo totalitarnih režima. Sa druge strane, uvođenje pred izbora (eng. *Primaries*) u SAD polovinom prošlog stoljeća bilo je potaknuto rasprostranjenim klijentelizmom, i dominacijom i nekontrolisanom moći partijskih lidera nad stranačkom infrastrukturom.

Ovi primjeri ukazuju da je način regulisanja političkih partija suštinski duboko uslovljen istorijskim naslijeđem, političkom kulturom te da istovremeno pravilan i prilagođen odabir modela regulacije djelovanja političkih partija može dati važan doprinos demokratizaciji društva.

Na tom tragu treba tražiti ključne argumente za unaprjeđenje zakonskog okvira za regulisanje djelovanja političkih partija u smislu njihove unutrašnje demokratizacije u BiH. BiH kao postkonfliktno društvo i država je prepoznata kao hibridni režim i zarobljena država. Hibridni režim označava poseban oblik režima koji po svojim karakteristikama ima uglavnom formalna obilježja liberalnih demokratija (redovni izbori, zaštita ljudskih prava i sloboda itd.) dok u praksi su snažno prisutne autoritarne tendencije kroz koje se manifestuje snažna dominacija vladajućih političkih partija. Zarobljena država definiše se kao vrsta sistemske korupcije, u kojoj uske interesne grupe preuzimaju efektivnu kontrolu nad ključnim institucijama i procesima kreiranja i provođenja politika, isključujući značajne dijelove društva čije bi interese institucije trebalo da služe. U takvoj konstelaciji klijentelizam predstavlja ključni mehanizam zarobljavanja države, a političke partije prepoznate su kao ključni akter zarobljavanja države. Istovremeno političke partije su od strane građana prepoznate kao najkorumpiranije društvene institucije.

¹¹ ECtHR, Yabloko Russian United Democratic Party and Others v. Russia, no 18860/07, 8 November 2016

¹² Član 21, Njemačkog Ustava

¹³ Gauja, Anika, *Enforcing democracy? Towards a regulatory regime for the implementation of intra-party democracy*, Democratic Audit of Australia 2006, Discussion Paper 14/06.

U tom smislu demokratizacija političkih partija, može biti važan generator ograničavanja moći političkih lidera i doprinijeti razbijanju klijentelističkih struktura i posljedično demokratizaciji čitavog društva. Zakonsko regulisanje unutar stranačkih demokratskih procesa u tom smislu se nameće kao sredstvo koje može artikulirati takvu vrstu promjena.

Unutar stranačka demokratija i integritet u BiH – praksa

Metodološki pristup

Transparency International u BiH je sproveo istraživanje o organizaciji i internom funkcionisanju političkih partija u BiH. Osnovni cilj istraživanja je bio utvrditi način na koji su političke partije organizovane i odvijanje unutrašnjih procesa u okviru političkih partija, naročito utvrđivanje načina donošenja odluka, te utvrđivanje procesa izbora rukovodstva i kandidata za stranačke i javne funkcije, a imajući u vidu da su političke partije jedan od ključnih aktera u okviru političkog sistema čije funkcionisanje snažno utiče na društvene i političke prilike u zemlji.

Analizom je obuhvaćeno 15 političkih partija u Bosni i Hercegovini, odnosno 8 iz Republike Srpske i 7 iz Federacije BiH.¹⁴ Samo istraživanje se temelji na kombinaciji metodoloških pristupa koji su uključivali istraživanje zakonodavnog okvira, dostupnih formalnih akata političkih partija, zatim istraživanje praksi putem upitnika, te fokus grupa. U toku prve faze istraživanja izvršena je analiza dostupnih formalnih akata političkih partija, odnosno statuta, na osnovu kojih su napravljeni upitnici. Upitnik se sastojao od opšteg i posebnog dijela koji je pripremljen za svaku političku partiju posebno na osnovu preliminarnih istraživanja dokumenata koji regulišu interne procedure unutar političke partije. Odgovori na navedeni upitnik su dostavili slijedeće političke partije: DEMOS, DNS, PDP, SDS, Naša stranka, SDA, SDP BiH i SD BiH.

U nastavku istraživanja realizovane su dvije fokus grupe u Sarajevu¹⁵ i u Banja Luci¹⁶. Na fokus grupi u Sarajevu učesće su uzeli predstavnici slijedećih političkih partija: SDP BiH, Naša stranka, SDA i SBB, dok na fokus grupi u Banja Luci su učestvovali predstavnici PDP-a, SDS-a, DEMOS-a i DNS-a. Cilj fokus grupe je dobijanje informacija od strane predstavnika političkih partija o ključnim segmentima u funkcionisanju političkih partija, kao što su dostupnost internih akata najširoj javnosti, procedura i kriterijumi izbora za unutarstranačke i javne funkcije, posjedovanje unutrašnjih kontrolnih mehanizama i disciplinskih mjera, transparentnost rada i finansiranja, kao i antikorupcijska tijela/politike unutar stranke.

¹⁴ Političke partije koje su obuhvaćene analizom su: SNSD, SP, SPS, US, DNS, DEMOS, PDP, SDS, SDA, HDZ, SDP, Naša stranka, NiP, SBB i SD BiH.

¹⁵ Fokus grupa u Sarajevu je realizovana 22.02.2022. godine.

¹⁶ Fokus grupa u Banja Luci je realizovana 25.02.2022. godine.

Okvir za procjenu

U tom smislu procjena unutrašnjih procesa u političkim partijama vršena je kroz tri ključne dimenzije koje kroz koje se može posmatrati unutarstranačka demokratija, i to: inkluzivnost, centralizacija i institucionalizacija. Inkluzivnost bi podrazumijevala, odnosno definisala širinu kruga donosilaca ključnih političkih odluka u okviru političke partije. Što je krug donosilaca odluka širi, partija je inkluzivnija i obratno. Na jednom polu inkluzivnosti bi bile partije u kojim ključne odluke donosi pojedinac ili mala grupa, a na suprotnom one partije gdje ključne odluke donosi najšire članstvo, neposrednim izjašnjavanjem. Centralizacija označava način, odnosno mjesto na kojem se odluke donose. Tako bi u visoko decentralizovanim partijama centralna tijela samo koordinirala rad nižih, i odlučivala o pitanjima vezanim za državni nivo uz učešće nižih nivoa odlučivanja. Suprotno tome, u centralizovanim partijama, centralni organi bi donosili sve ključne odluke, dok bi se rad nižih nivoa svodio na implementaciju i povratno izvještavanje. Treća dimenzija – institucionalizacija bi se odnosila na više važnih aspekata, uključujući nezavisnost partije od spoljnih aktera, stepen razvoja unutrašnjih organizacionih struktura, dok u užem smislu bi se institucionalizacija odnosila na stepen i način formalizacije donošenja odluka i na koji je način strukturirana organizacija partije.¹⁷ Pored navedenih dimenzija procjene unutarstranačke demokratije, dat je pregled funkcionisanja etičkih standarda, odnosno disciplinske odgovornosti i prakse finansiranja političkih partija.

Inkluzivnost

Političke partije u BiH karakteriše vrlo nizak stepen inkluzivnosti, sa visokom koncentracijom moći u vrlo uskim krugovima rukovodstava. Premda se mogu okarakterisati kao masovne partije u smislu broja članova¹⁸, one su po svojoj suštini izrazito liderskog tipa, što je zapravo indicacija da se radi o klijentelističkim strukturama. Promjene lidera se izrazito rijetko dešavaju, a nerijetko su imena lidera dio naziva političke partije ili izborne liste. Gotovo su faraonska ovlaštenja predsjednika stranaka, za šta je najbolja ilustracija statut SNSD, prema kojem, predsjednik *Inter alia*: predlaže kandidate za potpredsjednike, generalnog sekretara i članove predsjedništva stranke, predlaže kandidate za članove i predsjednika Političkog savjeta i Savjeta za društveno-ekonomska pitanja, predlaže kandidate za izvršne sekretare stranke, ima pravo sazvati i predsjedavati svakom organu stranke, potvrđuje izborne liste na izborima na svim nivoima, ima pravo raspustiti opštinske/gradske odbore, kao i smijeniti rukovodstva organizacionih oblika.¹⁹

Formalno u skladu sa statutima političkih partija, najviša tijela partija su kongresi, sabori ili skupštine stranaka. Ova tijela iako su u većini stranaka ostavljene mogućnosti za održavanje vanrednih sjednica, se u pravilu održavaju svake 4 godine. Kao najviša tijela političkih partija u njihovoj je ingerenciji formalno, biranje predsjednika odnosno rukovodstava, donošenje statuta kao najvišeg pravnog akta i programskih dokumenata. U praksi, ovakva tijela uglavnom nemaju stvarnu moć, niti predstavljaju platformu kroz koju se

¹⁷ Scarrow Susan, Implementing Intra-party Democracy, National Democratic Institute for International Affairs (NDI) 2005

¹⁸ SNSD ima 193.362, dok SDA 106.571

¹⁹ Član 16. Statut SNSD

suštinski otvaraju i diskutuju najvažnija pitanja stranačkog djelovanja i orijentacije, već uglavnom služe za verifikaciju unaprijed pripremljenih odluka, manifestaciju stranačke monolitnosti i jedinstva. Jedini izuzetak u pogledu biranja predsjednika u pravcu uvođenja principa jedan član jedan glas uveo je SDP 2015. godine.

Najviši organi političkih partija između zasjedanja kongresa/sabora ili skupština su Glavni odbori. Ova tijela su relativno masovna po svom članstvu, komparirajući ih recimo sa brojem poslanika u parlamentima na državnom ili entitetskom nivou. Tako recimo broj članova u Glavnom odboru SNSD je 499, dok je recimo u SDA 115. Zasjedanja ovih tijela bez obzira na formalne nadležnosti relativno su rijetka. Tako Glavni odbor SDA nije zasjedao 18. mjeseci prije sjednice u junu 2021.²⁰ Sličnu praksu bilježi i SNSD koji je nakon sjednice Glavnog odbora u septembru 2019. prvu narednu održao u oktobru 2021. Ovakva praksa zapravo otvara pitanja stvarnih dosega moći i uticaja ovih tijela u unutarstranačkim odnosima snagama.

Izvršno-politička tijela političkih stranaka kako ih sami njihovi statuti karakterišu, po svom članstvu su puno manja i operativnija imajući u vidu učestalost zasjedanja. Tako broj članova predsjedništva SDA iznosi 31, SNSD 45, a HDZ 23. Ova tijela su u u slučaju vladajućih partija u pravilu sastavljena od nosilaca ključnih funkcija bilo u izvršnoj ili zakonodavnoj vlasti, rukovodilaca najvećih javnih preduzeća i drugih važnih institucija javnog sektora, otuda se i nameće zaključak da su ova tijela upravo ona sa najvećom koncentracijom moći.

Prema Statutu SNSD predsjedništvo utvrđuje liste kandidata za izbore na svim nivoima od kantonalnog do državnog, predsjednik potvrđuje odnosno usvaja konačne liste. Na gotovo identičan način određuje nadležnost predsjedništva i Statut SDA i HDZ, s tim da je konačna odluka predsjedništva, bez potvrđivanja od strane predsjednika.

Centralizacija

Političke partije u BiH su visoko centralizovanog ustrojstva. Iz ranije iznesenog vidljivo je da je koncentracija moći osigurana na centralnom nivou političkih partija, kroz u pravilu posebno dominantno izraženu ulogu predsjedništava političkih partija. Na osnovu provedenih istraživanja nesumnjivo je jasno da centralni nivo upravljanja političkih partija donosi ključne odluke, a niže organizacione forme ih u pravilu provode.

Ključni argument za potvrdu ove teze proizilazi iz činjenice da centralni organi kod najvećeg broja političkih partija, imaju ovlaštenje da raspuštaju niže organizacione jedinice. Takođe, proces donošenja ključnih odluka uglavnom je rezervisan za centralne organe političkih partija, te se one samo prenose nižim organizacionim jedinicama na izvršenje.

²⁰ Zasjeda Glavni odbor SDA, na dnevnom redu odnosi s Hrvatima i zahtjevi RS 23 jun 2021 <https://ba.n1info.com/vijesti/zasjeda-glavni-odbor-sda-na-dnevnom-redu-odnosi-s-hrvatima-i-zahtjevi-rs/>

Unutrašnji referendumi i ankete u najvećem broju statuta stranaka nisu propisani, dok statuti Naše stranke i SDP BiH sadrže odredbe o ovim pitanjima. U odgovoru na upitnik, SDP BiH je istakao da su podaci o provedenim unutarpartijskim anketama interne prirode, te da u anketama učestvuju svi članovi upisani u bazu članstva SDP BiH. Nadalje su istakli da svaka organizacija u svojim okvirima provodi anketno pitanje, te da bi bila valjana potrebno je da u svakom opštinskoj organizaciji na anketno pitanje odgovori barem jedan član, nakon čega Sekretarijat sumira rezultate ankete.

Institucionalizacija

Kako je već bilo riječi političke partije u BiH su masovne po broju članstva, istovremeno su robusne i dobro organizovane strukture s primarnim ciljem mobilizacije biračkog tijela. Istovremeno, posebno vladajuće političke partije se nalaze u simbiotskoj vezi sa državnim institucijama i vrlo često je teško utvrditi gdje počinje institucija odnosno prestaje politička partija. Istovremeno nivo institucionalizacije političkih partija koja bi se odnosio na stepen i način formalizacije donošenja odluka odnosno način strukturiranja organizacije partije u smislu donošenja odluka možemo ocijeniti kao rudimentaran. Sa jedne strane dio problema odnosi se na činjenicu da se partije u pravilu ne bave policy/programskim pitanjima, tako da zakržljalost institucionalizacije tog aspekta djelovanja političkih partija je logična konsekvencija. Sa druge strane ključna sadržina odlučivanja unutar političkih partija odnosi se na raspodjelu plijena nakon izbora i na odlučivanje o kandidatskim listama za izbore. Ova vrsta odlučivanja osim onog formalno propisanog statutima izrazito je zatvorena i nepristupačna spoljnim posmatračima. Ne postoje javno dostupne informacije o provođenju samih procedura, kandidovanju, načinu odabira i slično. Ono što završava u javnoj sferi odnosi se na iznošenja nezadovoljstva onih potencijalnih kandidata koji ne budu zadovoljni konačnim ishodom tih procesa. Fizički obračuni takodje nisu nepoznanica tokom ovih procesa.

Etički kodeksi i Disciplinski postupci

Statutima političkih partija propisuje se disciplinska odgovornost s primarnim ciljem osiguranja unutar stranačke discipline. Iz načina na koji stranački dokumenti regulišu takvu vrstu odgovornosti jasno je da promovisanje integriteta kao takvo nije od primarnog značaja, već je naglasak na očuvanju stranačke discipline. Naime, svim statutima je propisano da u slučaju nepoštovanja obaveza ili teških kršenja partijskih pravila može se sprovesti disciplinski ili etički postupak. Od političkih partija obuhvaćenih istraživanjem Etički kodeks imaju SDP BiH, Naša stranka i SDA, dok je većina ostalih istakla da se nalazi u fazi pripreme. Statutima stranaka se propisuje disciplinska odgovornost za ne poštovanje Statuta i programa, kao i drugih opštih i pojedinačnih akata stranke, odnosno odluka koje donose nadležni organi i tijela u okviru svoji nadležnosti, zatim kada svojim djelovanjem ili postupanjem nanosi štetu interesima stranke, te kada u javnosti iznosi političke stavove skoji su u suprotnosti sa stavovima stranke. U ovim slučajevima članovima stranke se mogu izreći različite sankcije od ukora do isključenja iz stranke. Javni ukor se izriče kada je nanosena manja šteta i kada se ocijeni da će ta mjera imati pozitivan učinak na daljnje postupke i djelovanje

tog člana, dok se mjera isključenja može izreći članu za teže povrede obaveza kojima je nanosena znatna šteta stranci, koji djeluje suprotno odluka organa stranke, te koji svojim ponašanjem krši Statut i odluke stranke, te narušava ugled. Pojedine političke partije imaju Pravilnike o disciplinskom postupku na osnovu kojeg se sprovode postupak. Nadalje, navedeni dokument je interne prirode, kao i podaci o sprovedim postupcima, što znači da nisu javno objavljeni. Na osnovu dobijenih podataka ustanovljeno je da pristup podacima o sprovedenim postupcima imaju samo stranke u postupku i Predsjedništvo, te da je jedan od kriterijuma za određena imenovanja predstavlja i da li je osobi izrečena određena disciplinska mjera.

Sa izuzetkom pomenutih stranaka koje imaju usvojene etičke kodekse, partije imaju nešto nonšalantniji odnos prema potencijalnoj involviranosti svojih članova u koruptivne radnje. Vrlo rijetko se propisuje da pokretanje određenih postupaka uključujući i krivični podrazumijeva istovremno i odstupanje sa javne i/ili stranačke funkcije. Stoga, i u praksi nisu rijetki slučajevi da nosioci javnih funkcija uključujući i najviše izvršne funkcije paralelno sa obavljanjem istih bivaju podvrgnuti krivičnim istragama ili čak sudskim postupcima za ozbiljne zločine protiv javnog interesa.

Otuda se može zaključiti da je integritet političkih partija u pogledu etičkih standarda i disciplinske i političke odgovornosti za odstupanja od javnog interesa na rudimentranom nivou.

Finansiranje političkih partija - praksa

Kada je u pitanju nivo i kvalitet informacija dostupnih u samim izvještajima, monitoring i istraživanja koja TI BiH godinama provodi pokazali su, prije svega, ograničenja u samim obrascima finansijskih izvještaja, posebno u dijelu troškova, pa tako široj javnosti nije omogućen uvid u sve transakcije i/ili krajnje korisnike/dobavljače, a što je posebno važno kada je riječ o troškovima izborne kampanje. Osim toga, analize finansijskih izvještaja pokazuju da stranke izbjegavaju prijavljivanje svih izvora prihoda, te se tako, na primjer, zbog ranije prakse izricanja sankcija za donacije iz nedozvoljenih izvora, stranke sve češće odlučuju da uopšte ne prijavljuju donacije pravnih lica.²¹ Pored toga, monitoring izborne kampanje koji TI BiH redovno provodi, pokazuje i izbjegavanje prijavljivanja svih troškova izborne kampanje, s obzirom na to da realni troškovi promotivnih aktivnosti u kampanji uveliko premašuju prijavljene troškove.²² Izvještaji o reviziji koje CIK objavljuje ukazuju takođe na brojna kršenja Zakona, u smislu vođenja poslovnih knjiga, evidentiranja i prijavljivanja prihoda i rashoda, a posebno je problematično izbjegavanje tzv. donacija u činjenju, odnosno usluga ili proizvoda koje su stranke primile, a nisu imale obavezu platiti. Iako je zakonom propisana obaveza prijavljivanja ovih donacija u vrijednosti koja predstavlja tržišnu cijenu datih usluga ili proizvoda, stranke gotovo i da ne prijavljuju ovaj vid donacija.

Sve navedeno navodi na zaključak da je nivo transparentnosti i odgovornosti u oblasti finansiranja političkih stranaka na veoma niskom nivou, djelimično zbog nedostataka i praznina u zakonskom okviru, ali u najvećoj

²¹ <https://transparentno.ba/2022/04/26/donatori-sda-i-hdz-a-dobijali-poslove-od-drzave-ostale-stranke-tvrde-da-ih-niko-ne-finansira/>

²² <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2021/05/TIBIH-Monitoring-Izborne-Kampanje-2020-WEB-FIN.pdf>

mjeri zbog izbjegavanja samih stranaka da prijavljuju i objavljuju tačne i sveobuhvatne informacije o svom poslovanju, računajući i na nedostatne kapacitete i nadležnosti Službe za reviziju Centralne izborne komisije, kao i niske sankcije za kršenje Zakona.

Zaključna razmatranja

Specifičan po načinu na koji je nastao ali i kako funkcionise, politički sistem BiH se suočio sa limitima svog razvoja u sadašnjem obliku. Za iskorak iz trenutnog hibridnog režima u pravcu njegove demokratizacije potrebne su odgovarajuće promjene koje bi vodile reformisanju načina na koji funkcionišu njegovi ključni akteri – političke partije. Uvođenje unutarstranačke demokratije bi moglo višestruko pozitivno uticati na funkcionisanje političkog sistema. Takav način djelovanja političkih partija značio bi krupan iskorak ka demokratizaciji i ograničavanju trenutno gotovo potpuno neograničene moći lidera političkih partija. Ništa manje nije važan ni potencijalni efekat jačanja stranačke demokratije na suzbijanje dominantno klijentelističke matrice u djelovanju političkih partija. Sa druge strane, osiguralo bi se uvođenje principa političke odgovornosti izabranih lidera i nosilaca lista na izborima, prema članstvu partija, umjesto dosadašnjeg sistema gdje odgovornost postoji samo prema najužem rukovodstvu. Nadalje, uvođenjem unutarstranačke demokratije dodatno bi se pospješila kompetitivnost od najranijih faza selekcije nosilaca javnih funkcija, što bi vodilo ka većem kvalitetu kod konačnog odabira kadrova.

Cjelovito i sveobuhvatno regulisanje djelovanja političkih partija nikako ne bi smjelo izostaviti ni reformisanje načina regulisanja finansiranja političkih partija, koje bi adresiralo ključne nedostatke postojećeg okvira, u pravcu povećanja transparentnosti i odgovornosti. Ovo bi svakako trebalo biti praćeno uspostavljanjem cjelovitog i robusnog sistema nadzora i efikasnih sankcija.

Preporuke

Na osnovu iznesenog, uvažavajući važnost političkih partija i njihovu poziciju u predstavničkim demokratijama, a u cilju adresiranja ključnih izazova koji opterećuju funkcionisanje demokratskog procesa, koji posebno uključuju izrazito dominantno prisustvo klijentelizma, odsustvo političke odgovornosti identifikovane su sljedeće preporuke:

- Pristupiti cjelovitom i sveobuhvatnom regulisanju djelovanja političkih partija kroz usvajanje zakona o političkim partijama koji bi regulisao minimalne standarde unutarstranačke demokratije;
- Pristupiti sveobuhvatnom i cjelovitom regulisanju finansiranja političkih partija u pravcu jačanja transparentnosti, odgovornosti i integriteta;
- Uspostaviti dosljedan i efikasan sistem nadzora i kontrole nad finansiranjem političkih partija, uz efikasne mehanizme sankcionisanja kršenja zakona;
- Otvoriti dijalog o pitanjima funkcionisanja internih mehanizama integriteta i etičkih standarda u političkim partijama;

ANEKS I.

UPOREDNI PRIKAZ ZAKONODAVSTVA O POLITIČKIM PARTIJAMA U F BiH, RS I BD

<p>Zakon o političkim organizacijama („Službeni list SR BiH“, broj 27/91) Zakon o političkim organizacijama RS („Službeni glasnik RS“, broj 15/96) Zakon o političkim organizacijama BD (“Službeni glasnik BD” broj 12/02); Zakon o izmjenama i dopunama zakona o političkim organizacijama BD (“Službeni glasnik BD broj 19/07 i 02/08)</p>			
F BiH	RS	BD	KOMENTAR
○ OPŠTE ODREDBE			
<p>Član 1. Ovim zakonom uređuju se način ostvarivanja slobode političkog organizovanja i djelovanja i uslovi i postupak, osnivanja, registracije i prestanka rada političkih organizacija.</p> <p>Član 2. Građani se slobodno politički organizuju i djeluju i u tom cilju osnivaju političke organizacije</p> <p>Član 3. Političkim organizacijama, u smislu</p>	<p>Član 1. Ovim zakonom uređuje se način ostvarivanja slobode političkog organizovanja i djelovanja i uslovi i postupak osnivanja, registracije i prestanka rada političkih organizacija.</p> <p>Član 2. Građani se slobodno politički organizuju i djeluju i u tom cilju osnivaju političke organizacije.</p> <p>Član 3. Političkim organizacijama u smislu</p>	<p>Član 1. Ovim zakonom se uređuje način ostvarivanja slobode političkog organizovanja i djelovanja, uslovi i postupak osnivanja, registracije i prestanak rada političkih organizacija čije je sjedište u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Distrikt).</p> <p>Član 2. Građani se slobodno politički organizuju i djeluju i u tom cilju mogu osnivati političke organizacije.</p>	

<p>ovog zakona, smatraju se organizacije u koje se građani slobodno i dobrovoljno organizuju radi ispoljavanja političkih aktivnosti i ostvarivanja političkih ciljeva.</p> <p>Član 4. Ne mogu se osnivati političke organizacije čiji su statutar ili programski ciljevi i način njihovog ostvarivanja usmjereni na nasilnu promjenu ustavom utvrđenog uređenja, ugrožavanje teritorijalne cjelokupnosti i nezavisnosti SFRJ i suvereniteta i teritorijalnog integriteta SR BiH, kršenje ustavom zajamčenih sloboda i prava čovjeka i građanina, raspirivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje i netrpeljivosti. Političke organizacije iz drugih republika i autonomnih pokrajina koje nisu registrovane u skladu sa saveznim zakonom ne mogu se organizovati i djelovati na teritoriji SR BiH.</p> <p>Član 5. Političke organizacije se organizuju i djeluju na teritorijalnom principu i ne mogu se osnivati, niti djelovati u preduzećima i drugim organizacijama, ustanovama i državnim organima.</p>	<p>ovog zakona, smatraju se organizacije u koje se građani slobodno i dobrovoljno organizuju radi ispoljavanja političkih aktivnosti i ostvarivanja političkih ciljeva.</p> <p>Član 4. Ne mogu se osnivati političke organizacije čiji su statutar ili programski ciljevi usmereni na ugrožavanje demokratije, narušavanje integriteta Republike Srpske, kršenje Ustava, Ustavom zajedničkih sloboda i prava.</p> <p>Član 5. Političke organizacije se organizuju i deluju na teritorijalnom principu i ne mogu se osnivati, niti delovati u preduzećima i drugim organizacijama, ustanovama i drugim državnim organima.</p> <p>Član 6. Rad političkih organizacija je javan. Statutom političke organizacije utvrđuju se slučajevi u kojima organi političke organizacije mogu isključiti javnost iz njihovog rada. Političke organizacije su dužne da omoguće uvid nadležnim</p>	<p>Član 3. Političkim organizacijama se, u smislu ovog zakona, smatraju organizacije koje građani slobodno osnivaju i u koje se dobrovoljno udružuju radi ispoljavanja svojih političkih ideja i ostvarivanja svojih političkih ciljeva.</p> <p>Član 4. Nije dozvoljeno osnivanje i djelovanje organizacija čiji su politički ciljevi izraženi u statutu, programu ili nekom drugom aktu, usmjereni na ugrožavanje opšeprihvaćenih principa demokratske vladavine i Ustavom Bosne i Hercegovine zajamčenih prava i sloboda.</p> <p>Član 5. Političke organizacije se ne mogu osnivati niti djelovati u institucijama Distrikta.</p> <p>Član 6. Rad političkih organizacija je javan, a javnost rada se osigurava dostupno u statutu i programa organizacije, kao i odr avanjem javnih skupova, saop enjima za javnost, konferencijama za novinare i na drugi pogodan način. Statutom političke organizacije se</p>	
---	---	--	--

<p>Član 6. Rad političkih organizacija je javan. Statutom političke partije organizacije utvrđuju se slučajevi u kojima organi političke organizacije mogu isključiti javnosti iz njihovog rada. Političke organizacije su dužne da omoguće uvid nadležnim organima u njihovu djelatnost kojom ostvaraju svoje ciljeve i zadatke i uvid u dokumentaciju i evidenciju o sticanju i korišćenju sredstava kojim raspolažu.</p> <p>Član 7. Političke organizacije imaju svojstvo pravnog lica. Svojstvo pravnog lica stiče se upisom u registar.</p> <p>Član 8. Političke organizacije mogu obavljati privrednu i drugu djelatnost u skladu sa zakonom.</p> <p>Član 9. Na saveze i druge oblike udruživanja političkih organizacija shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona.</p> <p>Član 10. Politička organizacija se ne može učlaniti u međunarodnu organizaciju čija djelatnost nije u skladu sa</p>	<p>organima u njihovu delatnost kojom ostvaruju svoje ciljeve i zadatke i uvid u dokumentaciju i evidenciju o sticanju i korišćenju sredstava kojima raspolažu.</p> <p>Član 7. Političke organizacije imaju svojstvo pravnog lica. Svojstvo pravnog lica stiče se upisom u registar.</p> <p>Član 8. Političke organizacije mogu obavljati privrednu i drugu delatnost u skladu sa zakonom.</p> <p>Član 9. Na saveze i druge oblike udruženja političkih organizacija shodno se primenjuju odredbe ovog zakona.</p> <p>Član 10. Politička organizacija se ne može učlaniti u međunarodnu organizaciju čija delatnost nije u skladu sa članom 4. ovog zakona.</p>	<p>utvrđuju slučajevi u kojima organi organizacije mogu isključiti ili ograničiti pristup javnosti svom radu. Političke organizacije su du ne omogu iti uvid nadle nim organima u njihovu djelatnost, a posebno u dokumentaciju koja se odnosi na finansiranje.</p> <p>Član 7. Političke organizacije imaju status pravnog lica. Status pravnog lica stiče se upisom u sudski registar.</p> <p>Član 8. Političke organizacije se mogu baviti privrednom i drugom djelatnošću u skladu sa zakonom.</p> <p>Član 9. Na saveze i druge oblike udruživanja političkih organizacija shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona.</p> <p>Član 10. Politička organizacija osnovana u skladu s ovim zakonom, može se udružiti sa drugim političkim organizacijama ili se može učlaniti u međunarodnu organizaciju, osim onih čije djelatnosti nisu u skladu s članom 4. ovog zakona.</p>	
--	---	---	--

članom 4. stav 1. ovog zakona.			
○ OSNIVANJE POLITIČKIH ORGANIZACIJA			
<p>Član 11. Političku organizaciju može osnovati najmanje 50 punoljetnih građana. Svaki punoljetni građanin može, pod jednakim uslovima i u skladu sa statutom, postati član političke organizacije.</p> <p>Član 12. Osnivači i članovi političkih organizacija mogu biti državljani SR BiH odnosno državljani SFRJ.</p> <p>Član 13. Politička organizacija se osniva na skupštini osnivača kojoj se donosi odluka o osnivanju i statut. Odluka o osnivanju političke organizacije sadrži:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Imena osnivača; 2. Naziv političke organizacije; 3. Sjedište političke organizacije; 4. Ciljeve političke organizacije; 5. Ime i prezime ovlaštenog lica koje će obavljati poslove upisa u registar. <p>Politička organizacija pored akata iz</p>	<p>Član 11. Političku organizaciju može osnovati najmanje 500 punoletnih građana. Svaki punoletni građanin može, pod jednakim uslovima i u skladu sa statutom, postati član političke organizacije.</p> <p>Član 12. Osnivači i članovi političkih organizacija mogu biti samo državljani Republike Srpske.</p> <p>Član 13. Politička organizacija se osniva na skupštini osnivača na kojoj se donosi odluka o osnivanju i statut. Odluka o osnivanju političke organizacije sadrži:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. imena osnivača; 2. naziv političke organizacije; 3. sedište političke organizacije; 4. ciljeve političke organizacije; 5. ime i prezime ovlaštenog lica koje će obavljati poslove upisa u registar. <p>Politička organizacija pored akata</p>	<p>Član 11. Političku organizaciju može osnovati najmanje 300 punoljetnih lica. Svaki punoljetni građanin može, pod jednakim uslovima, postati član političke organizacije.</p> <p>Član 12. Osnivači i članovi političkih organizacija mogu biti samo državljani Bosne i Hercegovine.</p> <p>Član 13. Politička organizacija osniva se na skupštini osnivača na kojoj se donosi odluka o osnivanju, statut i program.</p> <p>Član 14. Odluka o osnivanju sadrži:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. imena osnivača s njihovim potpisima; 2. naziv i sjedi te političke organizacije; 3. ciljeve političke organizacije; 4. ime i prezime lica koje je ovlašteno za preduzimanje radnji vezanih za upis u sudski 	

<p>stava 1. ovog člana na skupštini osnivača donosi i svoju programsku orijentaciju odnosno program.</p> <p>Član 14. Politička organizacija ima statut. Statutom se utvrđuje naročito:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ciljevi političke organizacije; 2. Naziv i sjedište; 3. Unutrašnja organizacija; 4. Uslovi i načini za učlanjivanje i prestanak članstva, kao i prava, obaveze i odgovornosti članova političke organizacije; 5. Organi političke organizacije i njihova prava, obaveze i odgovornosti; 6. Zastupanje i predstavljanje političke organizacije; 7. Način sticanja, korišćenja i raspolaganja sredstvima političke organizacije; 8. Način obavještanja javnosti o radu i sticanju sredstava političke organizacije; 9. Način odlučivanja o udruživanju u saveze i druge oblike udruživanja 	<p>iz stava 1. ovog člana na skupštini osnivača donosi i svoju programsku orijentaciju odnosno program.</p> <p>Član 14. Politička organizacija ima statut. Statutom se utvrđuje naročito:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ciljevi političke organizacije i način njihovog ostvarivanja; 2. naziv i sedište; 3. unutrašnja organizacija; 4. uslovi i način za učlanjivanje i prestanak članstva, kao i prava, obaveze i odgovornosti članova političke organizacije; 5. organi političke organizacije i njihova prava, obaveze i odgovornosti; 6. zastupanje i predstavljanje političke organizacije; 7. način sticanja, korišćenja i raspolaganja sredstvima političke organizacije; 8. način obavještanja javnosti o radu i sticanju sredstava političke organizacije; 9. način odlučivanja o udruživanju u saveze i druge oblike udruživanja političkih organizacija; 10. način donošenja statuta; 11. način donošenja odluke o 	<p>registar.</p> <p>Član 15. Statut sadrži, naročito, odredbe o:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. političkim ciljevima i načinu njihovog ostvarivanja; 2. nazivu i sjedištu; 3. unutrašnjoj organizaciji; 4. uslovima i načinu učlanjivanja i prestanku članstva, pravima i obavezama članova; 5. organima i njihovim pravima, obavezama i odgovornostima, načinu djelovanja i odlučivanja, te biranja i smjenjivanja organa i lidera; 6. zastupanju i predstavljanju; 7. načinu sticanja, korišćenja i raspolaganja sredstvima, kao i odgovornosti lica odgovornih za svaku od tih aktivnosti; 8. obezbjeđenju javnosti rada, kao i slučajevima isključenja ili ograničenja pristupa javnosti; 9. udruživanju u saveze i druge oblike udruživanja političkih organizacija; 10. načinu donošenja, izmjena i dopuna statuta; 11. prestanku rada. 	
---	---	--	--

<p>političkih organizacija; 10. Način donošenja statuta; 11. Način donošenja odluke o prestanku rada političke organizacije; 12. Način raspolaganja imovinom u slučaju prestanka rada političke organizacije.</p>	<p>prestanku rada političke organizacije; 12. način raspolaganja imovinom u slučaju prestanka rada političke organizacije.</p>		
<p>○ REGISTRACIJA POLITIČKIH ORGANIZACIJA</p>			
<p>Član 15. O političkim organizacijama vodi se registar. Registar političkih organizacija vodi viši sud prema sjedištu političke organizacije (u daljem tekstu: sud). U registar se upisuju podaci o osnivanju i načinu prestanka rada političke organizacije, nazivu i sjedištu, pravnom statusu, poslovima i djelatnostima, ciljevima, imenima lica ovlaštenim za zastupanje kao i podaci o drugim činjenicama. Ministar za pravosuđe i upravu propisaće način vođenja registra i obrazac za vođenje registra. Član 16.</p>	<p>Član 15. O političkim organizacijama vodi se registar. Registar političkih organizacija vodi osnovni u sjedištu višeg suda prema sjedištu političke organizacije (u daljem tekstu: sud). U registar se upisuju podaci o osnivanju i načinu prestanka rada političke organizacije, nazivu i sjedištu, pravnom statusu, poslovima i djelatnostima, ciljevima, imenima lica ovlaštenim za zastupanje, kao i podaci o drugim činjenicama. Ministar pravosuđa i uprave propisaće način vođenja registra i</p>	<p>Član 16. Političke organizacije se upisuju u registar političkih organizacija koji vodi Osnovni sud Distrikta (u daljem tekstu: registarski sud). U registar se upisuju podaci o osnivanju, nazivu i sjedištu, pravnom statusu, ciljevima, djelatnostima, imenima lica ovlaštenih za zastupanje, kao i podaci o drugim činjenicama bitnim za status političke organizacije kao pravnog lica. Pravosudna komisija Distrikta će donijeti detaljne propise o načinu vođenja registra. Član 17.</p>	

<p>Politička organizacija je dužna da u roku od 30 dana od dana osnivanja podnese sudu prijavu za upis u registar.</p> <p>Uz prijavu za upis u registar podnosi se odluka o osnivanju i statutu političke organizacije kao i programska orijentacija odnosno program političke organizacije.</p> <p>Ako sud utvrdi da statut ili programska orijentacija odnosno program političke organizacije nije u skladu sa ovim zakonom ili prijava za upis u registar ima nedostataka, zbog kojih sud ne može postupiti, upozoriće na to podnosioca prijave i odrediti rok za otklanjanje nedostataka, koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od dva mjeseca.</p> <p>Politička organizacija nema pravo da djeluje prije upisa u registar, osim vršenja djelatnosti iz člana 11 do 14 ovog zakona.</p> <p>Član 17.</p> <p>O prijavama za upis u registar političkih organizacija sud odlučuje u vijeću sastavljenom od trojice sudija.</p> <p>Član 18.</p> <p>Sud je dužan da o prijavi za upis u registar političkih organizacija odluči</p>	<p>obrazac za vođenje registra.</p> <p>Član 16.</p> <p>Politička organizacija je dužna da u roku od 30 dana od dana osnivanja podnese sudu prijavu za upis u sudski registar.</p> <p>Uz prijavu za upis u registar podnosi se odluka o osnivanju i statut političke organizacije kao i programska orijentacija, odnosno program političke organizacije.</p> <p>Ako sud utvrdi da statut ili programska orijentacija, odnosno program političke organizacije nije u skladu sa ovim zakonom ili prijava za upis u registar ima nedostataka zbog kojih sud ne može postupiti, upozoriće na to podnosioca prijave i odrediti rok za otklanjanje nedostataka, koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od dva meseca.</p> <p>Ako sud utvrdi da politička organizacija koja podnosi prijavu za upis u registar u svom nazivu (imenu) sadrži bitna obeležja druge već upisane političke organizacije upozoriće na to podnosioca prijave i odrediti rok za otklanjanje ovog nedostatka, koji ne može biti kraći od 15 dana</p>	<p>Zahtjev za upis u sudski registar mora se podnijeti u roku od 15 dana od dana osnivanja političke organizacije.</p> <p>Uz zahtjev se podnosi odluka o osnivanju, statut i program političke organizacije.</p> <p>Ako sud utvrdi da neki od akata iz prethodnog stava nije u skladu sa ovim zakonom ili da zahtjev za upis ima nedostatke zbog kojih sud ne može postupiti, upozorit će na to podnosioca zahtjeva i odrediti rok za otklanjanje nedostataka, koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od dva mjeseca.</p> <p>Ako sud utvrdi da politička organizacija, koja podnosi zahtjev za upis u registar, sadrži u svom nazivu bitna obilježja neke druge političke organizacije, koja je već upisana u sudski registar, upozorit će na to podnosioca zahtjeva i odrediti mu rok za otklanjanje ovog nedostatka, koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži i od dva mjeseca.</p> <p>Član 18.</p> <p>Prilikom razmatranja prijava za registraciju političkih stranaka, nadležne sudije moraju se uvjeriti</p>	
---	---	--	--

<p>u roku od 15 dana od dana prijema prijave.</p> <p>Član 19. Ako su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom sud će donijeti rješenje o upisu političke organizacije u registar. Ako sud u roku iz prethodnog člana ne donese rješenje o prijavi za upis u registar, smatraće se da je politička organizacija upisana u registar političkih organizacija.</p> <p>Član 20. Sud će rješenjem odbaciti prijavu za upis u registar ako podnosilac prijave u određenom roku ne otkloni nedostatke na koje je upozoren u smislu člana 16 stav 3 ovog zakona.</p> <p>Član 21. Ako sud utvrdi da politička organizacija nije osnovana u skladu sa ovim zakonom, rješenjem će odbiti prijavu za upis u registar.</p> <p>Član 22. Rješenje suda kojim je odlučeno o prijavi za upis u registar dostavlja se podnosiocu prijave i višem javnom tužiocu. Protiv rješenja iz prethodnog stava podnosilac prijave i viši javni tužilac mogu izjaviti žalbu Vrhovnom sudu</p>	<p>ni duži od dva meseca. Politička organizacija nema pravo da deluje pre upisa u registar, osim vršenja delatnosti iz čl. 11. do 14, ovog zakona.</p> <p>Član 17. O prijavama za upis u registar političkih organizacija sud odlučuje u veću sastavljenom od trojice sudija.</p> <p>Član 17a. Prilikom razmatranja prijava za registraciju političkih stranaka, nadležne sudije moraju da se uvere da: Članovi centralnih statutarne organa političkih stranaka, kao što su predsedništvo, glavni ili centralni odbor, savetodavni odbori ili saveti, sudovi časti, te sva druga lica ili organi kojima se data ovlašćenja prema statutu stranke, ili su im statutarne organi stranke poverili mandat da zastupaju stranku, su na odgovarajući način izabrani u skladu sa statutom od strane ovlašćene skupštine ili organa stranke; te da bilo kojem članu takvih organa ili licima na taj način ovlašćenim nije zabranjeno</p>	<p>da: članovi centralnih statutarne organa političkih stranaka, kao što su predsedništvo, glavni ili centralni odbor, savjetodavni odbori ili savjeti, sudovi časti, te sva druga lica ili organi kojima su dana ovlašćenja prema statutu stranke, ili su im statutom organi stranke poverili mandat da zastupaju stranku, su na odgovaraju i način izabrani u skladu sa statutom od ovlašćene skupštine ili organa stranke, te da bilo kojem članu takvih organa ili licima na taj način ovlašćenim nije zabranjeno obavljanje stranačke funkcije u skladu sa zakonom uključuju i odluke Visokog predstavnika.</p> <p>Član 19. Sud je dužan da o zahtjevu za upis odluči u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva. Ako su ispunjeni uslovi za upis utvrđeni ovim zakonom, sud će donijeti rješenje o upisu političke organizacije u sudski registar. Prije donošenja rješenja o upisu u sudski registar, politička organizacija može obavljati samo</p>	
--	---	--	--

<p>BiH u roku od 15 dana od prijema rješenja.</p> <p>Član 23. O promjeni podataka koji su upisani u registar, politička organizacija dužna je obavijestiti sud u roku od 30 dana od dana nastale promjene. Ako politička organizacija izmjeni ili dopuni statut ili promjeni programsku orijentaciju, odnosno program, dužna je, u roku iz prethodnog stava, o tome da obavijesti sud i dostaviti sudu izmjene i dopune ovih akata i zapisnik sa sjednice na kojoj su usvojene.</p>	<p>obavljanje stranačke funkcije u skladu sa zakonom uključujući i odluke Visokog predstavnika.</p> <p>Član 18. Sud je dužan da o prijavi za upis u registar političkih organizacija odluči u roku od 15 dana od dana prijema prijave.</p> <p>Član 19. Ako su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom sud će doneti rešenje o upisu političke organizacije u registar.</p> <p>Član 20. Sud će rešenjem odbaciti prijavu za upis u registar, ako podnosilac prijave u određenom roku ne otkloni nedostatke na koje je upozoren u smislu člana 16. stav 3. i stava 4. ovog zakona.</p> <p>Član 21. Ako sud utvrdi da politička organizacija nije osnovana u skladu sa ovim zakonom, rešenjem će odbiti prijavu za upis u registar.</p> <p>Član 22. Rešenje suda kojim je odlučeno o prijavi za upis u registar dostavlja se podnosiocu prijave i osnovnom javnom tužiocu. Protiv rešenja iz prethodnog stava</p>	<p>djelatnosti iz članova od 11. do 14. ovog zakona.</p> <p>Član 20. Sud će rješenjem odbaciti zahtjev za upis u registar ako podnosilac zahtjeva u određenom roku ne otkloni nedostatke. Sud će odbiti zahtjev za upis ako utvrdi da je politička organizacija osnovana protivno ovom zakonu. Rješenje kojim je odlučeno o zahtjevu za upis dostavlja se podnosiocu zahtjeva i javnom tužiocu Distrikta.</p> <p>Član 21. Ako politička organizacija izmijeni ili dopuni statut ili program, ili ako je do lo do promjene podataka koji su upisani u registar, politička organizacija dužna je obavijestiti sud u roku od 15 dana od dana nastalih promjena i dostaviti sudu izmijenjene podatke, odnosno akte kao i zapisnik sa sjednice na kojoj su usvojeni.</p> <p>Član 22. U postupku registracije političkih organizacija shodno se primjenjuju odredbe Zakona o registru preduzeća i preduzetnika (Službeni glasnik Brčko Distrikta br.</p>	
--	---	--	--

	<p>podnosilac prijave i osnovni javni tužilac mogu izjaviti žalbu nadležnom višem sudu u roku od 15 dana od dana prijema rešenja. O žalbi viši sud odlučuje u veću sastavljenom od trojice sudija.</p> <p>Član 23. O promeni podataka koji su upisani u registar, politička organizacija dužna je obavestiti sud u roku od 30 dana od dana nastale promene. Ako politička organizacija izmeni ili dopuni statut ili programsku organizaciju, odnosno program, dužna je, u roku od prethodnog stava, o tome obavestiti sud kod koga je registrovana i dostaviti sudu izmene i dopune ovih akata i zapisnik sa sednice na kojoj su usvojeni.</p>	9/01).	
<p>○ PRESTANAK RADA POLITIČKIH ORGANIZACIJA</p>			
<p>Član 24. Politička organizacija prestaje sa radom: 1) Odlukom organa utvrđenog statutom političke organizacije;</p>	<p>Član 24. Politička organizacija prestaje sa radom: 1) odlukom organa utvrđenog statutom političke organizacije;</p>	<p>Član 23. Politička organizacija prestaje s radom: 1) odlukom organa utvrđenog statutom;</p>	

<p>2) Ako se broj članova političke organizacije smanji ispod 50 članova;</p> <p>3) Ako je u političkoj organizaciji zabranjen rad zbog razloga utvrđenih u članu 26. ovog zakona;</p> <p>4) Ako se utvrdi da politička organizacija ne obavlja djelatnosti utvrđene statutom za vrijeme duže od jedne godine;</p> <p>Okolnosti iz tačke 4 prethodnog stava utvrđuje sud i nakon toga političku organizaciju briše iz registra.</p> <p>Član 25. O prestanku rada političke organizacije u slučajevima iz stava 1 tačka 1 i 2 prethodnog člana, lice koje je zastupalo ili predstavljalo političku organizaciju obavijestit će sud u roku od 15 dana od prestanka rada političke organizacije radi brisanja iz registra.</p> <p>Član 26. Političkoj organizaciji odnosno njenom unutrašnjem organizacionom obliku zabranit će se rad ako djeluje radi ostvarivanja ciljeva iz člana 4 stav 1 ovog zakona ili vrši djelatnost na način koji nije u skladu sa zakonom, statutom i</p>	<p>2) ako se broj članova političke organizacije smanji ispod 50 članova;</p> <p>3) ako je političkoj organizaciji zabranjen rad zbog razloga utvrđenih u članu 26. ovog zakona;</p> <p>4) ako vrši delatnost kažnjivu po zakonu;</p> <p>5) ako se utvrdi da politička organizacija ne obavlja delatnosti utvrđene statutom za vreme duže od jedne godine.</p> <p>Okolnosti iz tačke 4. prethodnog stava utvrđuje sud i nakon toga političku organizaciju briše iz registra.</p> <p>Član 25. O prestanku rada političke organizacije u slučajevima iz stava 1. tač. 1. i 2. prethodnog člana, lice koje je zastupalo ili predstavljalo političku organizaciju obavestit će sud u roku od 15 dana od dana prestanka rada političke organizacije radi brisanja iz registra.</p> <p>Član 26. Političkoj organizaciji odnosno njenom unutrašnjem organizacionom obliku zabranit će se</p>	<p>2) ako se članstvo političke organizacije smanji ispod 50 članova;</p> <p>3) ako ne obavlja djelatnosti utvrđene statutom u periodu dužem od jedne godine;</p> <p>4) ako je političkoj organizaciji zabranjen rad u skladu sa zakonom.</p> <p>Član 24. Zahtjev za brisanje političke organizacije iz sudskog registra, zbog razloga iz tački 1 i 2 prethodnog člana, podnosi lice koje je ovlašteno za zastupanje organizacije u roku od 15 dana od dana nastupanja razloga.</p> <p>Zahtjev za brisanje političke organizacije, zbog razloga iz tačke 3, prethodnog člana podnosi javni tužilac.</p> <p>Član 25. Političkoj organizaciji će se zabraniti rad i brisat će se iz sudskog registra ako organizacija svojim aktima ili djelovanjem ugrožava vrijednosti utvrđene u članu 4. ovog zakona.</p> <p>Postupak za zabranu rada političke organizacije pokreće se na zahtjev javnog tužioca, a odluku o zahtjevu</p>	
--	---	--	--

<p>ciljevima radi kojih je osnovana ili utvrđenom programskom orijentacijom odnosno programom političke organizacije. Rješenje o zabrani rada političke organizacije donosi sud.</p> <p>Član 27. Sud pokreće postupak za zabranu rada političke organizacije po službenoj dužnosti ili na prijedlog višeg javnog tužioca.</p> <p>Član 28. Ako je pokrenut postupak za zabranu rada političke organizacije, sud će u roku od tri dana održati pretres na koji će pozvati višeg javnog tužioca i predstavnika političke organizacije. Pretres se može održati i ako uredno pozvane stranke ne dođu a na to su izričito upozorene. Protiv prvostepenog rješenja stranke mogu izjaviti žalbu u roku od osam dana od prijema rješenja. Žalba se ne dostavlja na odgovor. O žalbi odlučuje Vrhovni sud BiH u vijeću od pet sudija.</p> <p>Član 29. Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, u postupku zabrane rada političke organizacije shodno se</p>	<p>se rad ako deluje radi ostvarivanja ciljeva iz člana 4. ovog zakona ili vrši delatnost na način koji nije u skladu sa zakonom, statutom i ciljevima radi kojih je osnovana ili utvrđenom programskom orijentacijom odnosno programom političke organizacije. Rešenje o zabrani rada političke organizacije donosi registarski sud.</p> <p>Član 27. Sud kod koga je organizacija registrovana pokreće postupak za zabranu rada političke organizacije po službenoj dužnosti ili na predlog osnovnog javnog tužioca</p> <p>Član 28. Ako je pokrenut postupak za zabranu rada političke organizacije, sud će u roku od osam dana održati pretres na koji će pozvati osnovnog javnog tužioca i predstavnika političke organizacije. Pretres se može održati i ako uredno pozvane stranke ne dođu, a na to su izričito upozorene. Žalba se ne dostavlja na odgovor. O žalbi odlučuje viši sud u veću od tri sudije.</p>	<p>donosi registarski sud.</p> <p>Član 26. Ako je podnesen zahtjev za zabranu rada političke organizacije, sud će u roku od 8 dana održati pretres na koji će pozvati javnog tužioca i predstavnika političke organizacije. Pretres će se održati i ako se jedna od uredno pozvanih strana ne odazove pozivu, a na to je izričito upozorena.</p> <p>Član 27. Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, u postupku zabrane rada političke organizacije se shodno primjenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o krivičnom postupku (Službeni glasnik Distrikta br. 7/00).</p>	
---	---	--	--

<p>primjenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o krivičnom postupku – Prečišćeni tekst („Službeni list SFRJ“, broj 26/86, 74/87 i 57/89).</p> <p>Član 30. Sud će na prijedlog političke organizacije ukinuti rješenje o zabrani rada političke organizacije ako prestanu razlozi usljed kojih je ova zabrana izrečena.</p> <p>Član 31. Rješenje o upisu u registar političkih organizacija i prestanku sa radom političke organizacije objavljuje sud u „Službenom listu SR BiH“, o trošku političke organizacije. Rješenje o prestanku sa radom političke organizacije u slučaju iz tačke 3 i 4 člana 24 ovog zakona objavljuje sud u „Službenom listu SR BiH“, o svom trošku.</p>	<p>Član 29. Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, u postupku zabrane rada političke organizacije shodno se primenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o krivičnom postupku -Prečišćeni tekst ("Službeni list SFRJ", broj 26/86,74/87 i 57/89).</p> <p>Član 30. Sud će na predlog političke organizacije ukinuti rešenje o zabrani rada političke organizacije ako prestanu razlozi us led kojih je ova zabrana izrečena.</p> <p>Član 31. Rešenje o upisu u registar političkih organizacija i lrestanku sa radom političke organizacije objavljujesud u "Službenom glasniku Republike Srpske", o trošku političke organizacije. Rešenje o prestanku sa radom političke orgavizacije u slučaju iz tač. 3. i 4. člana 24. ovog zakona objavljuje sud u "Službenom glasniku Republike Srpske", o svom trošku.</p>		

○ FINANSIRANJE POLITIČKIH ORGANIZACIJA			
<p>Član 32. Za ostvarivanje svojih ciljeva politička organizacija pribavlja sredstva od članarine, dobrovoljnih priloga, poklona, zavještanja, budžeta društveno-političke zajednice, kao i iz drugih izvora u skladu sa zakonom. Političke organizacije koje učestvuju u izborima za poslanike, odnosno odbornike skupština društveno političkih zajednica imaju pravo na troškove izbora u skladu sa zakonom.</p> <p>Član 33. Finansijsko poslovanje političke organizacije je javno. Nadzor nad finansijskim poslovanjem političke organizacije vrši služba za kontrolu finansijskog poslovanja pravnih lica.</p>	<p>Član 32. Za ostvarivanja svojih ciljeva politička organizacija pribavlja sredstva od članarine, dobrovoljnih priloga, poklona, zavještanja, Budžeta Republike ili opštine, kao i iz drugih izvora, u skladu sa zakonom. Političke organizacije koje učestvuju u izborima za poslanike, odnosno odbornike Narodne skupštine odnosno Skupštine opštine imaju pravo na troškove izbora u skladu sa zakonom. Parlamentarne stranke imaju pravo na finansiranje srazmerno broju poslanika, odnosno odbornika u Skupštini.</p> <p>Član 33. Finansijsko poslovanje političke organizacije je javno. Nadzor nad finansijskim poslovanjem političke organizacije vrši služba za kontrolu finansijskog poslovanja pravnih lica.</p>	<p>Član 28. Političke organizacije se finansiraju u skladu sa Zakonom o finansiranju političkih partija (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 22/00).</p>	

<p>○ NADZOR NAD ZAKONITOŠĆU RADA POLITIČKIH ORGANIZACIJA</p>			
<p>Član 34. Nadzor nad zakonitošću rada političkih organizacija vrše organi uprave u okviru nadležnosti utvrđene zakonom.</p>	<p>Član 34. Nadzor nad zakonitošću rada političkih organizacija vrše organi uprave u okviru nadležnosti utvrđene zakonom.</p>	<p>Član 29. Nadzor nad zakonitošću rada političkih organizacija vrše institucije Bosne i Hercegovine i Distrikta u okviru svojih nadležnosti utvrđenih zakonom.</p>	
<p>○ KAZNE NE ODREDBE</p>			
<p>Član 35. Novčanom kaznom od 2.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj politička organizacija: 1) Ako se organizuje i djeluje na teritoriji SR BiH, a nije registrovana u skladu sa zakonom (član 4. stav 2.); 2) Ako nadležnom organu ne omogući uvid u djelatnost kojom politička organizacija ostvaruje svoje ciljeve i uvid u sticanje i korišćenje sredstava kojima politička organizacija raspolaže (član 6. stav 3.); 3) Ako u roku od 30 dana od dana osnivanja ne podnese prijavu za upis</p>	<p>Član 35. Novčanom kaznom od 1.000 do 10.000 dinara kazniće se za prekršaj politička organizacija: 1) ako nadležnom organu ne omogući uvid u delatnost kojom politička organizacija ostvaruje svoje ciljeve i uvid u sticanje i korišćenje sredstava kojima politička organizacija raspolaže (član 6. stav 3.); 2) ako u roku od 30 dana od dana osnivanja ne podnese prijavu za upis u registar (član 16. stav 2.); 3) ako otpočne da deluje pre upisa u registar, osim vršenja delatnosti</p>	<p>Član 30. Novčanom kaznom od 10.000 KM kaznit će se za prekršaj politička organizacija: 1) ako nadležnom organu ne omogući uvid u djelatnosti organizacije; 2) ako u roku od 15 dana od osnivanja ne podnese zahtjev za upis u sudski registar; 3) ako otpočne s djelovanjem prije upisa, osim djelatnosti iz članova od 11. do 14. ovog zakona; 4) ako postupi protivno odredbi</p>	

<p>u registar (član 16. stav 1.); 4) Ako otpočne da djeluje prije upisa u registar, osim vršenja djelatnosti iz člana 11 do 14 ovog zakona (član 16. stav 4.); 5) Ako u roku od 30 dana od dana nastanka promjena ne obavijesti sud i ne dostavi sudu izmjene akata i zapisnik sa sjednice organa (član 23.) Za prekršaj iz prethodnog stava kazniće se i odgovorno lice u političkoj organizaciji novčanom kaznom od 1.000 do 10.000 dinara. Član 36. Novčanom kaznom od 1.000 do 10.000 dinara kazniće se za prekršaj predstavnik političke organizacije ako nakon donošenja odluke o prestanku rada političke organizacije ili smanjenju broja članova ispod zakonom određenog broja u roku od 15 dana od dana njenog prestanka, odnosno smanjenja broja članova, ne obavijesti o tome sud radi brisanja političke organizacije iz registra (član 25).</p>	<p>iz čl. 11. do 14. ovog zakona (član 16. stav 4.); 4) ako u roku od 30 dana od dana nastanka promene ne obavesti sud i ne dostavi sudu izmene akata i zapisnik sa sednice organa (član 23.). Za prekršaje iz prethodnog stava kazniće se i odgonorno lice u političkoj organizaciji novčanom kaznom od 100 do 1.000 dinara. Član 36. Novčanom kaznom od 100 do 1.000 dinara kazniće se za prekršaj predstavnik političke organizacije ako nakon donošenja odluke o prestanku rada političke organizacije ili smanjenju broja članova ispod zakonom određenog broja u roku od 15 dana od dana njenog prestanka odnosno smanjenja broja članova, ne obavesti o tome sud radi brisanja političke organizacije iz registra (član 25.).</p>	<p>člana 20. ovog zakona. Za prekršaj iz prethodnog stava kaznit će se i odgovorno lice u političkoj organizaciji novčanom kaznom od 1.000 KM. lan 31. Novčanom kaznom od 500,00 KM kaznit će se za prekršaj ovlašteno lice političke organizacije ako ne postupi po odredbi člana 23. stav 1. ovog zakona.</p>	

○ PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE		
<p>Član 37. Političke organizacije registrovane po Zakonu o udruživanju građana („Službeni list SR BiH“ broj 5/90 i 21/90) nastavljaju rad po odredbama ovog zakona a svoje opšte akte uskladiće sa istim u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.</p> <p>Ministar za pravosuđe i upravu donijeće propis iz člana 15. stav 4. ovog zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.</p> <p>Član 38. Političke organizacije u preduzećima, drugim organizacijama i ustanovama prestaće sa radom u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.</p> <p>Član 39. Ako je prije početka stupanja na snagu ovog zakona doneseno prvostepeno rješenje o prijavi za upis u registar, dalji postupak sprovedeće se po dosadašnjim propisima.</p> <p>Ako nakon stupanja na snagu ovog zakona bude ukinuto rješenje kojim je odlučeno o prijavi za upis u</p>	<p>Član 37. Političke organizacije na geritoriji Republike Srpske registrovane po Zakonu o političkim organizacijama (“Službeni list SFRJ”, broj 27/91) registrovaće se po odredbama ovog zakona u roku od dva meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.</p> <p>Ministar pravosuđa i uprave doneće propis iz člana 15. stav 4. ovog zakona u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.</p> <p>Član 38. Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o političkim organizacijama (“Službeni list SRBiH”, broj 27/91).</p> <p>Član 39. Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom glasniku Republike Srpske”.</p> <p>Samostalni član Odluke o izmenama i dopunama Zakona o političkim organizacijama (“Sl. glasnik RS”, br. 17/2002)</p>	<p>Član 32. Političke organizacije čija su sjedišta u Distriktu, a koje su registrovane u Federaciji BiH ili Republici Srpskoj (u daljem tekstu: entiteti), dužne su podnijeti zahtjev za registraciju po odredbama ovog zakona u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.</p> <p>Političke organizacije sa sjedištem u jednom od entiteta, a koje imaju kancelariju u Distriktu, dužne su registarskom sudu prijaviti adresu kancelarije u Distriktu, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Uz prijavu se podnosi ovjerena kopija rješenja o upisu u registar nadležnog entitetskog organa.</p> <p>Političkoj organizaciji, koja ne postupi po odredbama stavova 1. i 2. ovog člana, bit će zabranjen dalji rad na teritoriji Distrikta. Postupak za zabranu rada pokreće se i sprovodi u skladu s odredbama od 24. do 26. ovog zakona.</p> <p>Član 33. Pravosudna komisija Distrikta e</p>

<p>registar, dalji postupak sprovede se po odredbama ovog zakona.</p> <p>Član 40. Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe Zakona o udruživanju građana („Službeni list SR BiH“ broj 5/90 i 21/90) koje se odnose na političke organizacije.</p> <p>Član 41. Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu SR BiH“.</p>	<p>Član 2 Ova odluka stupa na snagu odmah, a objaviće se u "Službenom glasniku Republike Srpske".</p>	<p>donijeti propise iz člana 16. u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.</p> <p>Član 34. Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od objavljivanja u Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine .</p>	
		<p>ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POLITIČKIM ORGANIZACIJAMA</p> <p>Član 1. U Zakonu o političkim organizacijama ("Službeni glasnik Brčko distrikta" broj 12/02), u članu 20 stav 3 mijenja se i glasi: „Rješenje kojim je odlučeno o zahtjevu za upis dostavlja se podnosiocu zahtjeva i tužiocu Distrikta.“</p> <p>Član 2. Član 22 mijenja se i glasi: "U postupku registracije političkih organizacija shodno se primjenjuju odredbe Zakona o registraciji</p>	

		<p>poslovnih subjekata u Brčko distriktu BiH ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", broj: 15/05)."</p> <p>Član 3. Član 24 stav 2 mijenja se i glasi: "Zahtjev za brisanje političke organizacije, zbog razloga iz tačke 3 prethodnog člana podnosi tužilac."</p> <p>Član 4. Član 25 stav 2 mijenja se i glasi: "Postupak za zabranu rada političke organizacije pokreće se na zahtjev tužioca, a odluku o zahtjevu donosi registarski sud."</p> <p>Član 5. Član 26 mijenja se i glasi: "Ako je podnesen zahtjev za zabranu rada političke organizacije, sud će u roku od 8 dana održati pretres na koji će pozvati tužioca i predstavnika političke organizacije. Pretres će se održati i ako se jedna od uredno pozvanih strana ne odazove pozivu, a na to je izričito upozorena."</p> <p>Član 6. Član 27 mijenja se i glasi: "Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, u postupku zabrane rada političke organizacije se</p>	
--	--	---	--

		<p>shodno primjenjuju odgovarajuće odredbe Zakona o krivičnom postupku ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", brojevi: 10/03, 48/04, 6/05 i 12/07)."</p> <p>Član 7. Ovaj zakon stupa na snagu 8. (osmog) dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH".</p> <p>ZAKON O IZMJENI ZAKONA O POLITIČKIM ORGANIZACIJAMA</p> <p>Član 1. U Zakonu o političkim organizacijama ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", brojevi: 12/02 i 19/07) član 28 mijenja se i glasi: "Političke organizacije se finansiraju u skladu sa Zakonom o finansiranju političkih stranaka iz budžeta Brčko distrikta BiH."</p> <p>Član 2. Ovaj zakon stupa na snagu 8. (osmog) dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Brčko distrikta BiH".</p>	
--	--	---	--